

Oppsummert

2023

 NASJONALT KUNNSKAPSSENTER
OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS

ET BEDRE LIV FOR BERØRTE AV VOLD OG TRAUMER

— 01

Direktøren hilser, side 5

— 02

Virksomheten 2023, side 6

— 03

Forskning, side 12

— 04

Formidling, side 18

— 05

Rådgivning, side 22

Dato: Mars 2024
Kontakt: postmottak@nkvt.no
Postadresse: Pb 181 Nydalen, N-0409 Oslo
Vår referanse: FAS-2023
Org.nr.: 986 304 096

Forsidefoto: NTB/Franke + Mans/Plainpicture

Foto: iStockphoto

DIREKTØREN HILSER

01

VÅRT FORMÅL OM Å BIDRA TIL Å FOREBYGGE OG REDUSERE DE HELSEMESSIGE KONSEKVENSENE SOM VOLD OG TRAUMATISK STRESS KAN MEDFØRE BLIR STADIG MER AKTUALISERT.

Med bakteppe i det store utfordringsbildet innen samfunnssikkerhet og beredskap vil behov for kunnskap om og tilbud til berørte av vold og traumer øke. Utfordringsbildet omfatter blant annet følgekonskvenser av klimaendringer, pandemi og epidemier, sikkerhetspolitiske utfordringer, terror, økt migrasjon, demografi og bærekraftutvikling samt en negativ utvikling knyttet til sosial ulikhet og utenforskap. Vårt formål om å bidra til å forebygge og redusere de helsemessige konsekvensene vold og traumatisk stress kan medføre blir stadig mer aktualisert.

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) bidrar med forskning, kunnskapsutvikling og rådgivning som gir myndigheter, praksisfeltet og politikere gode beslutningsgrunnlag, og god oversikt over fagfeltet. Dette inkluderer hvordan drive forebygging, utvikle og implementere gode behandlingstiltak for berørte av vold og traumer. NKVTS fyller 20 år i 2024. Senteret har løpet av disse årene utviklet seg fra å være en organisasjon sammensatt av en rekke mindre virksomheter på vold og traumefeltet, til å bli et kraftfullt senter som er både smalt og bredt på samme tid. Det er naturlig å takke tidligere direktør Inger Elise Birkeland for storartet innsats i alle disse årene. Hun gikk av med pensjon sommeren 2023.

Senteret driver forskning på områdene vold og overgrep, katastrofer, terror, stressmestring, tvungen migrasjon og flyktningshelse. Utfordringsbildet viser imidlertid også behov for ny forskning og kunnskap på beslektede utfordringsområder. Blant de mest aktuelle er følgekonskvenser av krig og migrasjon, æresrelatert vold og vold i livsløpets ytterkanter (de minste og de eldste), konsekvenser av terror mot spesielt utsatte grupper, men også rådgivning til andre land som opplever slike hendelser.

Et godt samarbeid med departementer og direktorater er særlig viktig. Vi takker spesielt Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Forsvarsdepartementet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helse- og helsedirektoratet. Godt samarbeid, tett og åpen dialog, styringsmessig eller faglig, er av uvurderlig betydning. Ikke minst nye, utfordrende og spennende oppdrag om de viktige områdene vi jobber med nå, men også om det som ligger rett foran oss.

Vi ønsker å videreutvikle vårt allerede gode samarbeid med regionale ressursmiljøer innen vold- og traumefeltet (RVTS), samt relevante kliniske miljøer, forskningsinstitusjoner og faginstanser, nasjonalt og internasjonalt. De felles grenseløse utfordringene vi står overfor krever grenseløst samarbeid for at vi sammen kan bidra til «et bedre liv for berørte av vold og traumer».

Det er naturlig å takke engasjerte og faglig ambisiøse medarbeidere på NKVTS for innsatsen i 2023.

Det er sammen vi løser oppdraget vårt. Og takk til styreleder og styret som utfordrer oss, støtter oss og følger godt med på vår aktivitet med interesse og velvilje.

Cecilie Daae

Oslo, mai 2024

Cecilie Daae, direktør

VIRKSOMHETEN 2023

2.1: OM VIRKSOMHETEN

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) er et tverrsektorielt, frittstående og faglig uavhengig nasjonalt senter. NKVTS utvikler og sprer kunnskap og kompetanse om vold og traumatisk stress. Formålet er å bidra til å forebygge og redusere de helsemessige og sosiale konsekvensene som vold og traumatisk stress kan medføre.

NKVTS har også en rolle som rådgiver og kunnskapsleverandør til myndighetene ved kriser og katastrofer. Dette for å sikre kunnskapsbasert psykososial beredskap og oppfølging.

NKVTS finansieres av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), Barne- og familiedepartementet (BFD) og Justis- og beredskapsdepartementet (JD). Totalt grunntilskudd utgjorde i 2023 kr 58 244 000.

Grunntilskuddet bidrar til at det skapes og formidles ny og relevant kunnskap innenfor våre temaområder. Vi kan prioritere kunnskapssvake områder og kommunale behov for kunnskaps- og kompetanseutvikling, strategisk samarbeid og ressurs[1]utnyttelse, samt jobbe systematisk med bruker- og pårørendemedvirkning.

I tillegg konkurrerer sentret om ekstern finansiering fra blant annet Norges Forskningsråd (NFR), EU, Stiftelsen DAM, Kavlifondet og i oppdragsmarkedet innenfor våre kjerneområder.

VISJONEN TIL NKVTS ER

«ET BEDRE LIV FOR BERØRTE AV VOLD OG TRAUMER»

Et viktig kjennetegn for forskningen ved NKVTS er at formidling og implementering blir tatt ut i tjenesteapparatet, det stopper ikke ved overlevering av en rapport. Implementeringsprosjekter har et særskilt fokus på tjenesteforbedring gjennom aktivering av kunnskapsbasert praksis og behandlingsmetoder i hjelpeapparatet. Sentret har sitt mandat direkte fra tjenestenes eiere og myndighetene i større grad enn andre institusjoner innenfor FoU-sektoren. Ved aktiv bruk av kommunikasjon formidles senterets kompetanse gjennom bruk av sosiale medier, websider, nyhetsbrev, konferanser, frokostmøter og lanseringer.

NKVTS ble etablert i 2004 for å bygge opp forskningsbasert kunnskap på vold og traumefeltet. Bakgrunnen var at disse spissede temaområdene krever særskilt oppmerksomhet for å kunne utvikle robuste forskningsmiljøer. Modellen innebar å sentralisere forskningen på vold og traumer ved å etablere et nasjonalt nivå med regionale sentre som formidler og implementerer kunnskapen ut i tjenestene.

2.2: ORGANISERING, STYRING OG LEDELSE

NKVTS er et datterselskap av NORCE Norwegian Research Centre AS. Styret for NKVTS består per 31.12.2023 av styreleder Herlof Nilssen, nestleder Jon Harald Kaspersen (NORCE), Guri

Forskning

4
rapporter

3
kapitler i
antologier

60
vitenskapelige
artikler

76,2
årsverk

Redaksjonelt

1 280
saker fra norske
medier

Rørtveit (UiB), Cathrine Bjordal Bergheim (Barnehuset Moss), Lisbeth Røyneland (Støttegruppen 22. juli), samt ansattrepresentantene Runhild Grønlie og Anne Lie Andreassen. I august 2023 tiltrådte Cecilie Daae som direktør for NKVTS. Inger Elise

Birkeland gikk av med pensjon etter å ha vært direktør siden opprettelsen av sentret i 2004.

I tillegg til direktør består sentrets ledelse av fire forskningsledere og to stabsledere. →

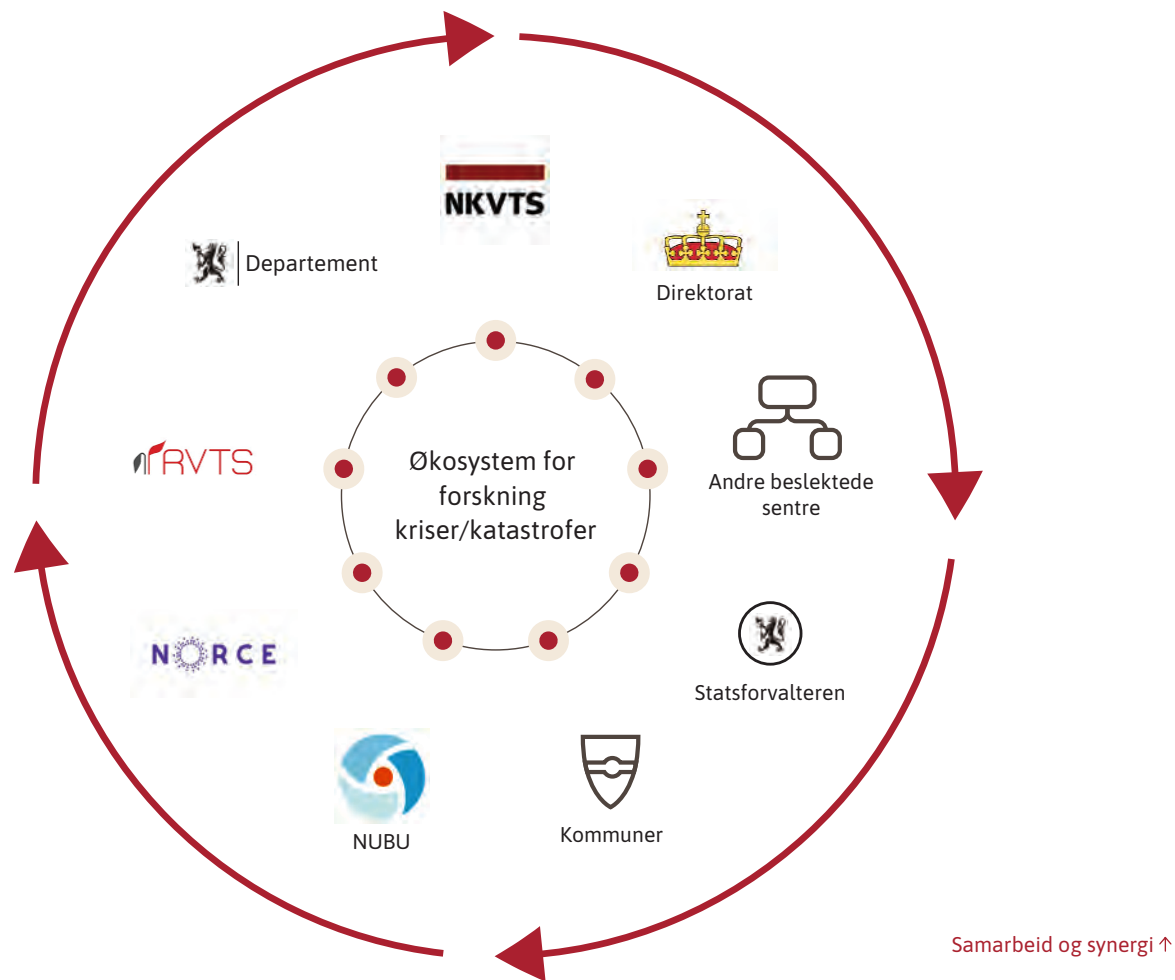

Sosiale medier

18 000
følgere på Facebook

1 130 000
sidevisninger på
nkvts.no og undersider

02

2.3: OM SENTERETS MÅLOPPNÅELSE

2.3.1: FORSKNING

NKVTS har i likhet med foregående år levert forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet til våre oppdragsgivere. Totalt hadde senteret 76,2 årsverk og publiserte 60 vitenskapelige artikler, tre antologikapitler og fem rapporter. I 2023 var det totalt 1280 redaksjonelle saker fra norske medier hvor nkvt.no, plikt.no eller dinutvei.no ble omtalt. Dette er en økning på 60 % fra 2022 hvor det var 763 redaksjonelle saker.

2.3.2: SAMARBEID OG SYNERGIER

Om lag 40 prosjekter har pågått i 2023 og det er sikret synergier gjennom finansiering fra flere kilder. Et eksempel er TRUST-studien, et prosjekt under Voldsprogrammet, hvor Justis- og beredskapsdepartementet er hovedfinansør. Høsten 2023 fikk NKVTS

bevilget 11 millioner kroner fra NFR for å følge deltakerne i studien i ett år etter første kontakt. Den overordnede målsettingen med studien er å forbedre helse- og livskvalitet for utsatte av seksuelle overgrep, og forebygge langvarige skadevirkninger.

I tråd med føringene i tilskuddsbrevet fra Helsedirektoratet jobber NKVTS for å utvikle og støtte implementering av kunnskaps- og erfaringsbaserte intervensjoner i tjenestene. I juni 2023 fikk sentret bevilget 16 millioner kroner fra NFR for å undersøke hvordan kommunene kan tilby god nok hjelp til innbyggere utsatt for kriser og katastrofer. EASE-prosjektet samarbeider med RVTS Øst, NORCE, Kommunenes sentralforbund, Karolinska institutt i Sverige og Universitetet i Amsterdam. I samarbeid med 13 kommuner skal forskerne teste ut en nyutviklet digital

behandlingsmetode. Målet er å hindre utvikling av alvorlige plager hos den enkelte og redusere behovet for henvising til helsetjenestene for de som er utsatt for kriser og katastrofer.

NKVTS har samarbeidsavtaler med Folkehelseinstituttet (FHI) og Regionale Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS). Samarbeidsavtalene legger til rette for systematisk og gjensidig informasjonsutveksling, jevnlig dialog og styrket samarbeid der dette gir en merverdi. NKVTS har halvårsmøter med FHI og RVTS på ledelsesnivå. I tillegg er det samarbeid mellom ansatte ved RVTS-ene og NKVTS på de ulike tematiske områdene katastrofer, tvungen migrasjon, seksuelle overgrep, radikaliserings, veteraner og vold i nære relasjoner.

NKVTS er internasjonalt anerkjent gjennom publiseringer i anerkjente tidsskrift og utstrakt internasjonalt samarbeid gjennom konkrete prosjekter, deltakelse i styrende organer for internasjonale organisasjoner og konferanser, samt deltakelse i internasjonale nettverk. I 2023 publiserte forskere fra NKVTS blant annet i The Lancet Child and Adolescent Health, Pain, BMC Psychiatry og BMC Health Services Research. Per februar 2024 er 15 av artiklene på nivå 2. Vår forskningsbaserte kunnskap om psykososial oppfølging etter kriser og katastrofer er etterspurt internasjonalt. Blant de siste er Australia, Canada, Frankrike og nå sist Serbia og Tsjekkia. På forespørsel fra Utenriksdepartementet bisto NKVTS serbiske myndigheter i forbindelse med skoleskytingen i 2023.

2.3.3: RAPPORTER/LEVERANSER

I 2023 leverte NKVTS fire rapporter på oppdrag fra myndighetene. Rapportene kan leses i fulltekst på nkvt.no

Rapporten: Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen på oppdrag fra JD. Lanseringen av omfangsstudien av vold og overgrep fikk særlig stor medieomtale. Det var ni år siden forrige undersøkelse og funnene viser at omfanget av vold og overgrep i befolkningen har økt. Spesielt har det vært en økning i omfang av fysisk vold, partnervold og voldtekt. Denne økningen har i størst grad rammet kvinner og de yngste aldersgruppene. Resultatene synliggjør at det er et stort behov for å følge utviklingen av omfanget av vold og overgrep jevnlig og systematisk. Rapporten: «Skal vi snakke om psykisk helse»: En pilotstudie av opplevd hjelpebehov og holdninger til psykisk helse hos Ukrainiske flyktninger, på oppdrag fra HOD. Resultatene tyder på at ukrainske flyktninger har behov for og ønske om å snakke om reaksjoner etter krig og flukt fra tidlig fase etter ankomst. Studien understreker også behovet for systematisk identifisering av

barrierer og hjelpebehov for nødvendig tilpasning og skalering av tjenester.

Rapporten: Digitale seksuelle overgrep mot barn og unge – gjerningspersoner og fornærmede, på oppdrag fra JD. Studien er en del av regjeringens satsing på økt kunnskap om digitale overgrep og er et samarbeid mellom NKVTS og NOVA. Rapporten peker på tre tiltak:

- (1) Forebygging på alle samfunnsnivå,
- (2) Tiltak mot utøvere
- (3) Ressurser til politiet for å straffe- og følge utøvere.

Studien: Helse, livskvalitet og hverdagsliv i norske veteranfamilier, på oppdrag fra Forsvarsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, samt Forsvaret. Rapporten er den første store undersøkelsen i Norge som tar for seg veteranfamilienes helsesituasjon og belastninger ved internasjonale operasjoner (INOPS). Rapporten viser blant annet at de som blir igjen hjemme får de største belastningene når partneren deltar i internasjonale operasjoner.

UEVO-studien (ungdomsundersøkelsen om erfaringer med vold og overgrep): Utvidelse og videreutvikling, på oppdrag fra Barne- og familiedirektoratet. Det er undersøkt hvordan UEVO-studien kan utvides for å ta hensyn til mangfold i befolkningen og dekke mobbing, sosial kontroll, seksuelle krenkelser og digital vold.

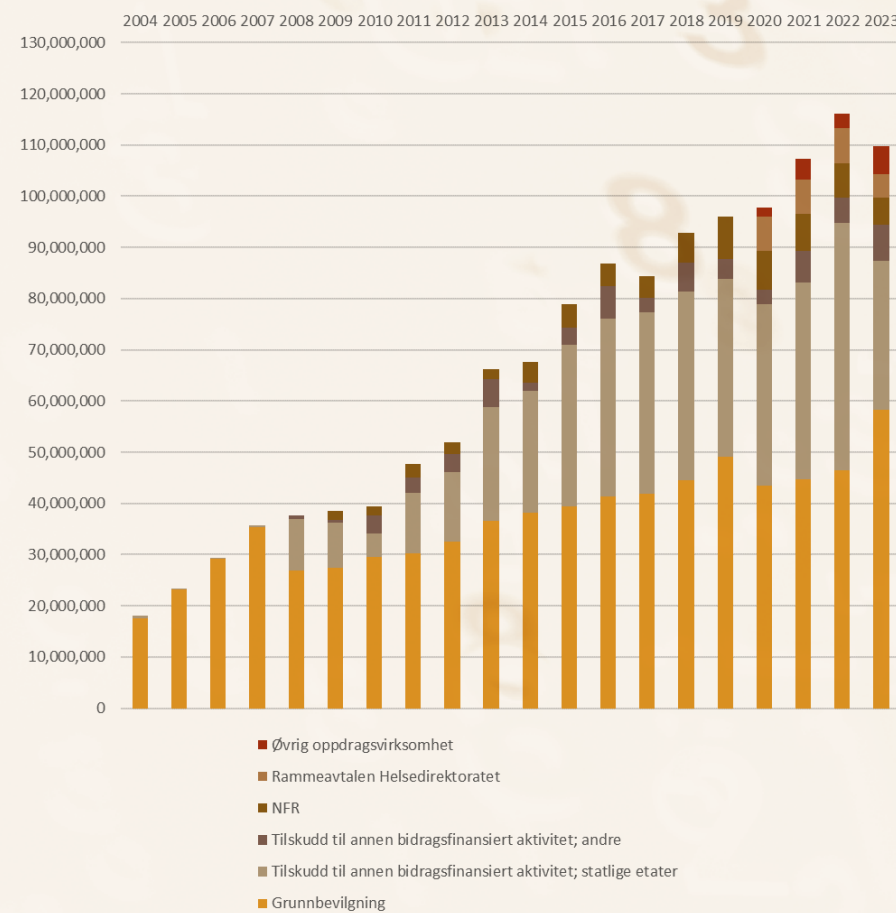
Boken «Bekymringsarbeidet. Politiets forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme» utforsker hvordan lokalt politi forstår og utfører sitt arbeid med forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Utfordringer de står ovenfor i arbeidet med å få tjenestene til å samarbeide omtales også. Boken ble lansert august 2023.

I november arrangerte NKVTS et seminar om menn og vold. Seminaret var et samarbeid mellom NKVTS og det regjeringsoppnevnte Mannsutvalget. /

NØKKELTALL 2023

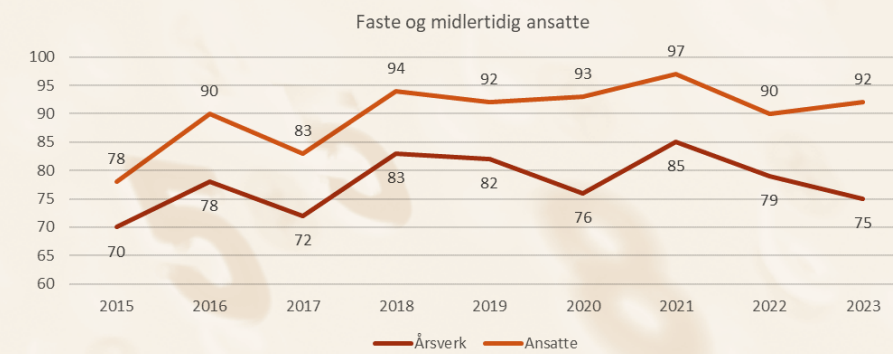
02

UTVIKLING AV INNTEKT NKVTS 2004 TIL 2023

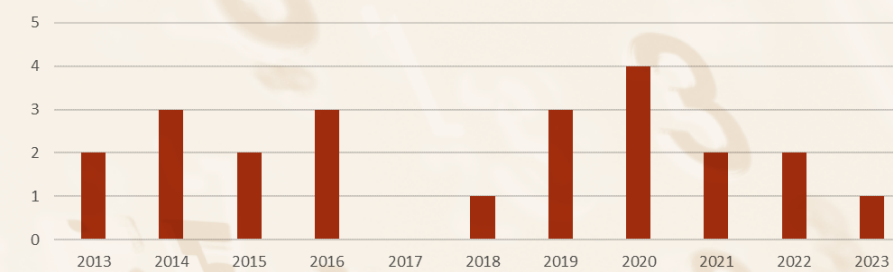
Grunntilskudd fra departementene utgjør om lag halvparten (53%) av sentrets totale inntekter. NKVTS mottar i tillegg øremerkede tilskudd over statsbudsjettet (27%) og brorparten (70%) av disse øremerkede midlene går til implementeringsaktiviteter. Finansiering fra NFR utgjør 5% og andre tilskuddsgivere 6%. Rammeavtalen om rådgiving til Helsedirektoratet utgjør 4% og øvrig oppdragsvirksomhet 5%.

UTVIKLING AV ÅRSVERK OG ANSATTE PER 31.12.2023

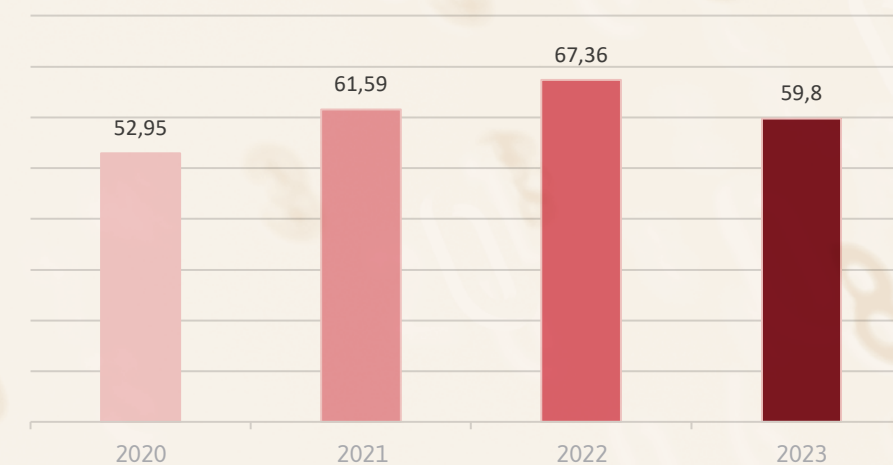
Grafen viser at NKVTS har hatt en forholdsvis stabil bemanning de siste årene, men at både antall ansatte og antall årsverk har gått ned siden 2021.

ANTALL DISPUTERTE KANDIDATER PER ÅR

Ved utgangen av året hadde sentret ni stipendiater. En stipendiat disputerte i 2023.

PUBLIKASJONSPØENG SISTE FIRE ÅR

FORSKNING 2023

Forskningen ved NKVTS bidrar til nødvendig kunnskaps- og kompetanseutvikling innenfor våre temaområder. Disse omfatter kunnskap på befolkningsnivå om fenomen, omfang, og risiko- og resiliens-faktorer, kunnskap om hvordan grupper som har opplevd vold og traumer (eksponerte populasjoner) har det over tid, hvilke intervensjoner og tiltak som har effekt og hvorfor, og kunnskap om hvordan iverksette kunnskapsbaserte metoder i praksisfeltet.

3.1: BRUKER- OG PÅRØRENDE MEDVIRKNING INN I SENTERETS ARBEID

For å sikre at forskningen vår er relevant og nyttig, er vi opptatt av brukermedvirkning. Vi involverer brukere i planlegging av forskningen, gjennomføring av forskningsprosjekter og i bruken av resultatene fra forskningen. Brukermedvirkningen skjer i form av medvirkning i prosjektene og i tett samarbeid med tjeneste- og brukerapparatet. I noen pågående prosjekter

har vi brukerpanel med ungdom som bidrar med råd og innspill i alle deler av prosjektprosessen. NKVTS har noe erfaring med å inkludere sluttbrukere i hele forskningsprosessen og ser dette som en økt mulighet for å kunne styrke brukermedvirkningen i fremtiden. På denne måten sikres det at forskningen blir mer relevant og praksisnær.

I prosjektet Implementering av kunnskapsbasert traumebehandlings-tilbud til voksne (ITV) er det et bruker-

panel bestående av pasienter og terapeuter i spesialisthelsetjenesten. Planen er å videreutvikle panelet og bruke det i flere prosjekter. I 2023 ble brukererfaringer delt på et webinar.

Refugee-studien, som omhandler syriske flyktninger i Norge, inkluderer en brukergruppe med syrere og dialog med flere kommunale og statlige aktører i tjenesteapparatet.

I EASE-studien har brukere utsatt for ulike typer traumatiske hendelser, inkludert terrorangrep, selvmord i nær familie samt vold og overgrep i nære relasjoner bidratt i utviklingen av studien, og medvirket i hele søknadsprosessen. Studien vil rekruttere fire nye brukere som har opplevd ulike traumer (f.eks. ulykker, selvmord og katastrofer), helsebehov, kjønn og alder for å gi innspill om detaljer om forskningsprosedyrene, studiedeltakelse og resultatoppfølgingen. Studien rekrutterer også kommunalt ansatt helsepersonell og andre som bidrar i kommunenes arbeid med psykosial oppfølging. Det vil bli organisert fokusgruppemøter med sluttbrukere for å få ideer til kommunikasjon og formidling av prosjektresultater.

3.2: FAGLIGE NETTVERK

NKVTS bidrar i en rekke forskningsnettverk. De mest sentrale forskningsnettverkene hvor NKVTS har vært aktive i 2023 er:

- ARQ psychotrauma collaborative Europe | Nettverk for europeiske traumeforskningsinstitusjoner

- I AM PHD | Nettverk for ph.d.-kandidater innen traumeforskning
- ISTSS | Den fremste internasjonale fagorganisasjonen for forskning om traumatisk stress
- Eldrevold | Nettverk om forskning på vold mot eldre
- Nettverk om forskning på voldsutøvelse
- FARE | Nasjonalt nettverk opprettet av NKVTS og RVTS for temaene radikaliserings og ekstremisme
- Medisinsk faglig forum | Nettverk for helsepersonell som utfører eller er interesserte i medisinske undersøkelser av barn/ungdom der man mistenker vold og overgrep
- Vold i parforhold | Nettverket er kommet i stand etter initiativ fra NKVTS
- Nasjonalt nettverk for implementeringsforskning
- NAKK | Nasjonalt nettverk for arbeid om kjønnslemlestelse/kvinnelig omskjæring
- FOKO | Nordisk forskernettverk for kvinnelig omskjæring
- NFBO | Nordic Association for Preventing Child Abuse and Neglect
- ESTSS | European Society of Traumatic Stress Studies
- ISPCAN | The International Society for the Prevention of Child Abuse & Neglect

3.3: PUBLIKASJONER I 2023

Sentret hadde stor skriftlig produksjon i 2023. Blant annet ble det publisert 45 artikler på nivå 1 og 15 på nivå 2. Videre ble det publisert tre antologikapitler og fire rapporter i rapportserien til NKVTS. →

3.3.1: DISPUTASER

Lisa Govasli Nilsen disputerte i 2023. Avhandlingen handlet om terrorhandlinger i Norge, Frankrike og Belgia. For å studere individuelle reaksjoner i ulike befolkningsgrupper og sosiopolitiske implikasjoner av terrorhendelsene, kombinerte hun helsefaglige og statsvitenskapelige perspektiver. Hun sammenliknet også myndighetenes respons.

Psykologiske reaksjoner på befolkningsnivå ble kartlagt ved å analysere kontakter med legevakt grunnet psykiske helseplager etter terrorangrepet i Norge i 2011. Denne studien viste en økning i antall kontakter rett etter angrepene.

Sammenheng mellom terror-eksponering og sosiopolitiske reaksjoner, ble studert ved å se på hvordan direkte terreksponering påvirker institusjonell tillit. Det viste seg at tillitsnivået blant direkte berørte utviklet seg forskjellig for politi og rettsvesen over tid, og det ble funnet en sammenheng mellom psykiske helseplager og lavere institusjonell tillit. Det kan tyde på at institusjonenes håndtering av et terrorangrep får betydning for utvikling av tillit over tid blant direkte berørte. Dokumentanalyse av planer og retningslinjer for helse- og psykososial oppfølging etter terrorangrep i Norge, Frankrike og Belgia viste at tilnærmingen varierte mellom de studerte landene. Karakteristikk ved det politiske systemet og helsesystemet, landenes ulike erfaringer med terrorangrep, samt internasjonale retningslinjer, bidro til å forme tilnærmingen i hvert enkelt land.

3.4: OPPSUMMERING AV FORSKNING PÅ TEMAER

Nedenfor fremheves noe av forskningen og aktiviteten innenfor temaområdene fra 2023

3.4.1: FORSKNING PÅ VOLD OG OVERGREP

Vold og overgrep i og utenfor nære relasjoner, derunder negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og kjønnslemlestelse

Omfangsundersøkelsen, som har kartlagt omfanget av vold og overgrep i den norske befolkningen, leverte sin rapport til Justis- og beredskapsdepartementet 28. februar 2023. Prosjektet fant at voldtekt ved makt og tvang, spesielt hos unge kvinner, hadde over en dobling i rapportert forekomst sammenlignet med 10 år siden, og funnene har fått stor oppmerksomhet i fagfeltet og i media. Flere menn enn kvinner hadde vært utsatt for den mindre alvorlige partnervolden, og om lag halvparten av mennene hadde i løpet av livet opplevd alvorlig fysisk vold, primært utenfor hjemmet. Voldtekt er igjen dessverre høyaktuelt, og prosjektet «Trust after sexual trauma» (TRUST) har som målsetting å få kunnskap om voldtektutsattes helseutvikling over tid, og hvilke aspekter ved helsevesenet, politiet, rettsapparatet og sosialt nettverk som virker inn på denne utviklingen. Prosjektet rekrutterer utsatte ved voldtektsmottak over hele landet, men har gjennom et samarbeid med kommunikasjonshuset Try gjennomført en rekrutteringskampanje med svært gode resultater. Det er fortsatt et stort behov for kunnskap om konsekvensene av vold i ytterkantene av livsløpet (de minste barna og den eldre befolkningen), i marginaliserte grupper, samt om sammenhengen mellom utsatthet og utøvelse av vold.

03

Gjennom pålitelige omfangsstudier, inkludert ulike minoritetsgrupper og livsfaser, kan Norge også i det videre oppfylle sine forpliktelser og sikre berørte av vold og traumer et bedre liv. Dette krever en bevissthet om behovet for forskningsinfrastruktur og en tydelig prioritering i nasjonal politikk og finansiering.

Prosjektet «Foreldretvister ved vold» har gått i 10 år og ble avsluttet i 2023. Prosjektet har analysert et omfattende materiale basert på foreldretvistdommer. Med et datamateriale som spenner over en 20-årsperiode har det vært mulig å frembringe kunnskap om

stabilitet og endringer i domstolsvurderingene i disse sakene. Prosjektet har fremskaffet sentral kunnskap når det gjelder høring av barn i retten, beskyttelse mot vold og overgrep, samt tilsyn ved samvær.

NKVTS ivaretar kompetansefunksjonen om kjønnslemlestelse, finansiert av AID. NKVTS drifter et nasjonalt nettverk for arbeid om kjønnslemlestelse (NAKK). Arbeidet skal bidra til kompetanseheving innenfor utdanning, i tjenesteyteres arbeid og i videreutvikling av tjenester. Kunnskapshull for videre forskning inkluderer berørtes møte med tjenestene, herunder helse-tjenester og barnevern. →

3.4.2: FORSKNING PÅ KATASTROFER OG STRESSMESTRING, INKLUDERT VETERANER OG DERES FAMILIERS HELSE

Forventet økning av katastrofer øker behovet for kunnskap om forholdet mellom samfunnets respons og individuelle forløp etter katastrofer. Dette som basis for utvikling av effektive tiltak for å styrke resiliens (motstandsevne) og minimere negative konsekvenser for rammede. →

I 2023 har forskning basert på data fra Utøyastudien vist at om lag en tredjedel av de unge overlevende hadde opplevd hat og trusler av betydning for psykisk helse, fungering og deltagelse i samfunnsdebatten. Selv nesten et tiår etter terroren synes både hat, trusler og påminnere å være av stor betydning for vedlikehold av posttraumatisk stress, relaterte psykiske og somatiske symptomer.

NKVTS ga i 2023 innspill til Totalberedskapskommissjonens rapport *Nå er det alvor* for å sikre integrering av psykososial beredskap og respons som ledd i nasjonal totalberedskap. NKVTS anbefaler at det etableres et nasjonalt katastroferegister samt regionale og nasjonale funksjonelle strukturer. Dette for raskt å kunne identifisere hjelpebehov. Disse hjelpebehovene kan danne grunnlag for allokering av nødvendige ressurser slik at kommuner kan sikre rammede av katastrofer tilgang til nødvendige psykososiale tiltak fra tidlig fase. Det vil kreve integrering av systematisk kunnskapsinnhenting som ledd i beredskap og respons. Rådene er i tråd med anbefalinger fra WHO og FN.

Ivaretagelse av innsatspersonell og deres familiers helse er avgjørende for effektiv og bærekraftig respons i krise. I 2023 har tilskudd fra Helsedirektoratet muliggjort publisering av artikler om betydningen av arbeidsforhold ved sykehus for å ivareta helsepersonell og sikre at de forblir i jobb gjennom pandemier og lignende helsekriser. COVID hospital studien er unik i internasjonal sammenheng med fire data-innsamlinger gjort blant til sammen 2501 sykehusansatte og samtidig med de fire første covid-19 smittebølgene (2020-2022).

NKVTS gjennomførte i perioden fra 2020 til 2023 den første store undersøkelsen av helse og hverdagsliv i norske veteranfamilier. Studien viser en stor variasjon i opplevelsene fra de som opplevde store belastninger med negative konsekvenser for oppvekst og familieliv, til de som mestret situasjonen godt. Det vil være behov for mer kunnskap om familier med høye belastninger som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner.

3.4.3: FORSKNING PÅ TVUNGEN MIGRASJON OG FLYKTNINGHELSE

Høy tilstrømning av flyktninger til Norge gjør det viktig å ha oppmerksomhet rettet mot høy forekomst av psykisk uhelse og lav jobbdeltagelse. Disse to faktorene er med på å gjøre flyktninger til en sårbar gruppe. Stortingets mål om likeverdige helse- og omsorgstjenester og bærekraftige velferdsordninger krever at det foreligger kunnskap som gjør at dette målet kan nås.

I 2023 startet fase 2 av REFUGE-studien. I denne fasen skal et stort utvalg registerdata innhentes og kobles til surveydata fra REFUGE-I, på individnivå. Ingen studier har gjort dette tidligere med tilsvarende data. Registerdata fra 14.000 syrere inkluderes i studien. NKVTS har også gjennomført en pilotstudie med mål om å studere hvorvidt flyktningene fra Ukraina opplever det som meningsfullt å bli spurt om psykiske reaksjoner for kartlegging av hjelpebehov som grunnlag for psykososiale tiltak. Studien ble ferdigstilt i 2023, og resultatene ble publisert i rapporten "Skal vi snakke om psykisk helse?" Funnene tyder på at nyankomne ukrainske flyktninger ønsker hjelp til å håndtere egne og barns stress reaksjoner etter krig og flukt, og at mange har behov for psykisk helsehjelp. Med den tilstrømningen vi nå har fra Ukraina er det avgjørende å få til systematisk kartlegging ved hjelp av forskning slik at statlige og kommunale myndigheter får bedre indikasjoner på hvilke psykososiale behov denne gruppen har når de er blitt bosatt lokalt.

NKVTS har planer om å etablere en tilsvarende studie på flyktninger fra Ukraina. Ved å bruke samme design og metode vil man kunne gjøre unike sammenlikningsstudier på to store flyktningekohorter fra Ukraina og Syria. Dette kan flytte kunnskapsfronten med tanke på sammenhenger mellom traumatiske opplevelser, helse og

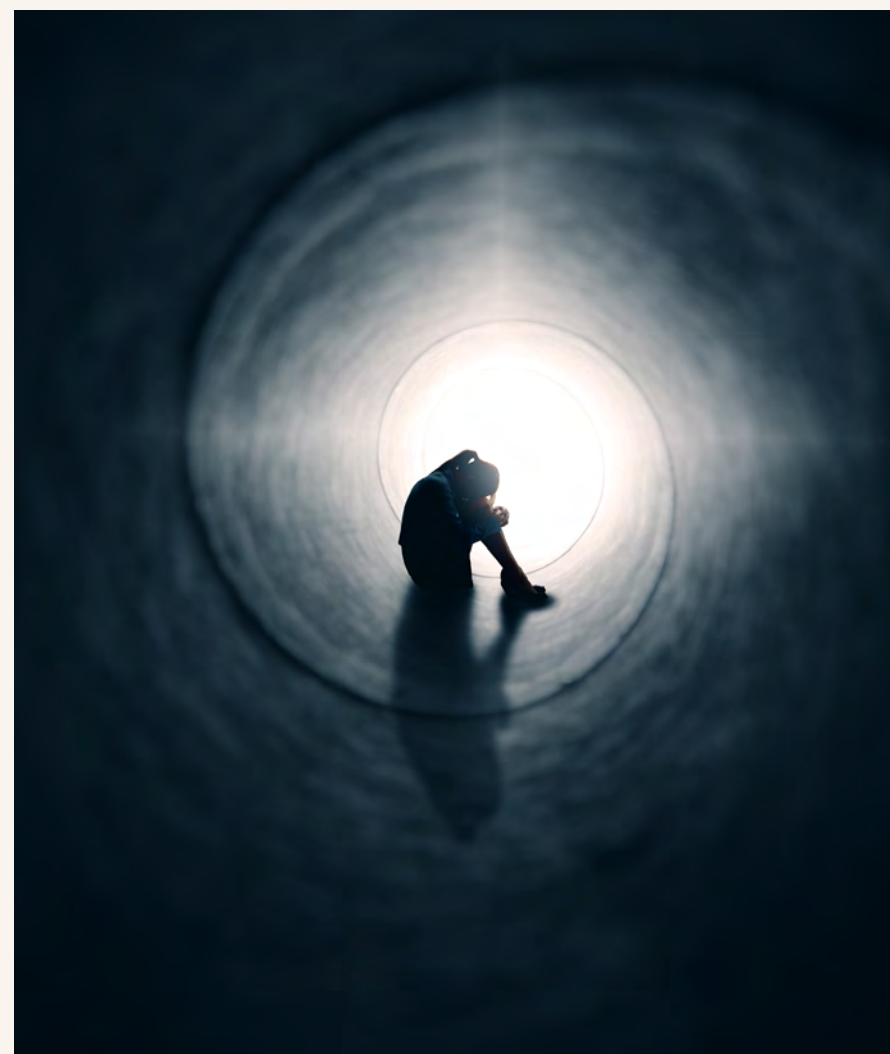
integrering. Det er ikke gitt at to ulike flyktningpopulasjoner vil møte de samme utfordringene i møte med det norske samfunn. Kunnskap om forskjeller og likheter vil kunne bidra til mer målrettede tiltak som treffer ulike populasjoner av flyktninger på en bedre måte.

DET ER BEHOV FOR Å VIDEREUTVIKLE KUNNSKAP OM EFFEKTIVE BEHANDLINGSTILTAK OG IMPLEMENTERINGSSTRATEGIER FOR Å YTTERLIGERE STYRKE TILBUDET TIL TRAUMEUTSATTE PERSONER.

3.4.4: FORSKNING PÅ IMPLEMENTERING OG BEHANDLING

NKVTS har i 2023 videreutviklet arbeidet med å implementere kunnskapsbasert traumebehandling i tjenestene og forske på hvordan behandling og implementering kan gjøres mer effektivt. Publikasjoner i 2023 har blant annet vist at alvorlighetsgraden av symptomene ikke påvirker hvor effektiv kunnskapsbasert traumebehandling er, hverken for barn og unge eller voksne med PTSD. Senteret har også vist at implementeringsstrategier med fokus på ledelse gjør klinikker bedre i stand til å ta i bruk effektive behandlingsmetoder. Det er behov for å videreutvikle kunnskap om effektive behandlingstiltak og implementeringsstrategier for å ytterligere styrke tilbudet til traumeutsatte personer. Vi ønsker særlig å få mer kunnskap om behandling for personer med andre traumerelaterte plager enn PTSD, og personer som utøver eller står i fare for å utøve vold og overgrep. Det er også behov for kunnskap om hvordan helsepolitiske lover, regler og føringer påvirker implementeringen av kunnskapsbasert praksis i tjenestene. /

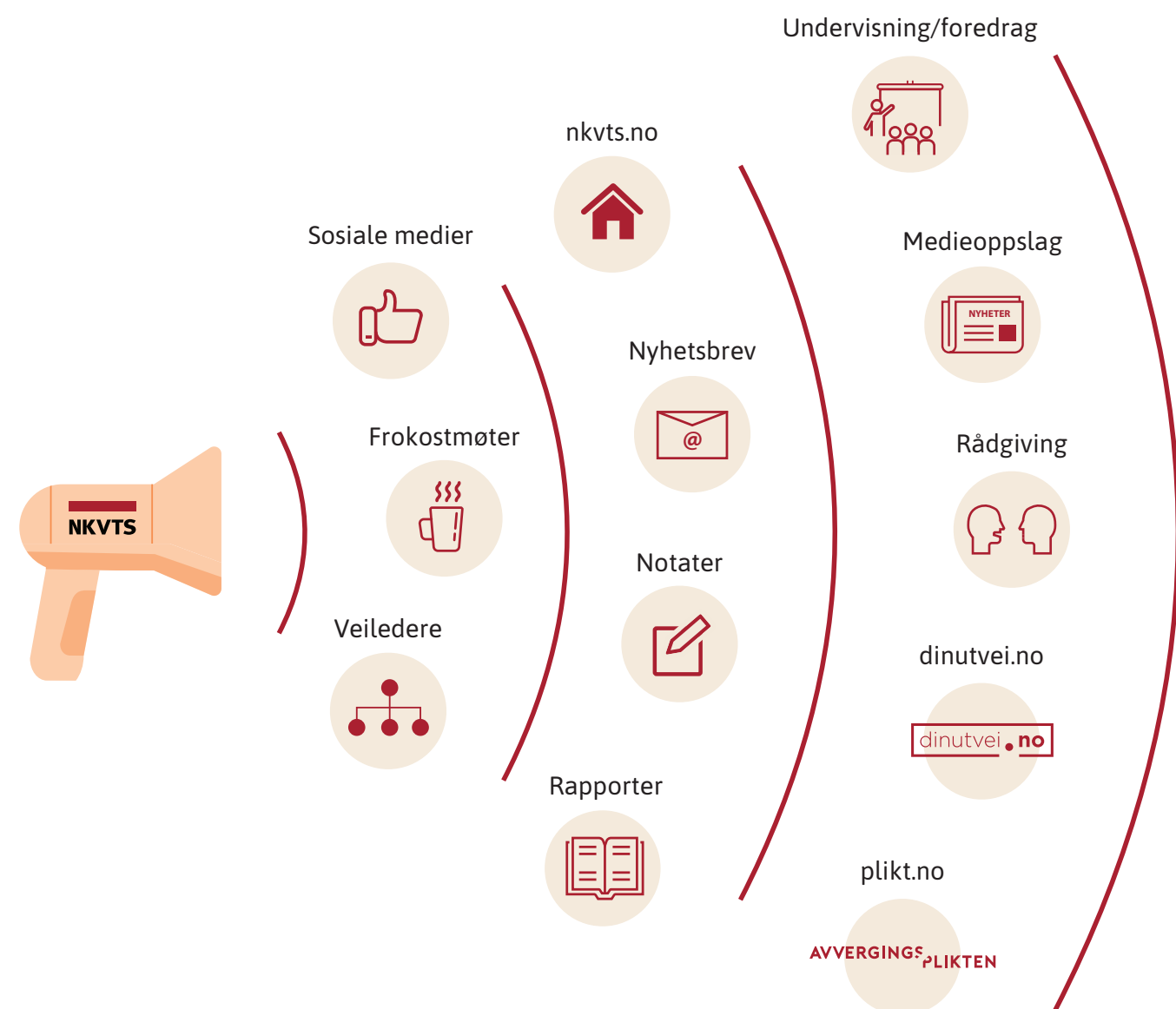
Foto: iStockphoto

FORMIDLING 2023

NKVTS bruker kommunikasjon og formidling som et strategisk verktøy for å løse oppgaver knyttet til målgruppene, internt, eksternt og i samfunnet ellers. Senteret drifter og utvikler nettstedet dinutvei.no som er den nasjonale veiviseren ved vold og overgrep,

veilederne om Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, Helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner, plikt.no som er en informasjonsside om avvergingsplikten og veiviseren om kjønnslemlestelse.

04

NKVTS.NO

Nettsiden nkvts.no er senterets viktigste formidlingskanal. Nettsiden er en sentral, nasjonal inngangsport til informasjon og kunnskap om vold og traumer for alle senterets målgrupper. Alle rapporter kan lastes ned gratis fra nettsiden, og man kan lese om alle prosjekter i regi av NKVTS. Senteret publiserer også populærvitenskapelige sammendrag på norsk av mange engelskspråklige fagfelleverderte publikasjoner. Formålet med nettsiden, rapportnedlasting og populærvitenskapelige sammendrag er å nå bredere ut med forskningsfunn. Nettsiden har hatt en jevn positiv utvikling i antall besøk, men med et spesielt stort antall besøkende under pandemiutbruddet. Da søkte mange til nkvts.no for råd til håndtering av psykisk helse under nedstengningen. Ser vi på det totale antall sidevisninger til nettsider NKVTS eier og administrerer er tallet 1.129.576 i 2023. En del av økningen skyldes oppmerksomheten NKVTS ble til del i forbindelse med lanseringen av rapporten *Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen* 28. februar. Det var ni år siden forrige omfangsstudie ble lansert, og de nye tallene fikk mye oppmerksomhet.

FROKOSTMØTER

NKVTS legger til rette for digital deltakelse på alle frokostseminarer, men har valgt å beholde frokostseminarene primært som en fysisk møte-

plass. Senteret opplever at utfordringen med å trekke deltagere til fysiske arrangement, slik det var det første året etter pandemien, er tilbakelagt.

SOSIALE MEDIER

NKVTS bruker ulike sosiale mediekkanaler aktivt for å nå ut med forskningsresultater, informasjon og nyheter. Facebook (facebook.com/NKVTS/) og LinkedIn (linkedin.com/company/nasjonalt-kunnskapssenter-om-vold-og-traumatisk-stress) prioriteres. Organisasjonen har også en X-konto. I 2024 vil det bli gjort en vurdering av om NKVTS skal forlate X. Sosiale medier brukes til spredning av forskningsresultater, til å informere om arrangementer, doktorgrader, rapporter, rekruttering og aktuelle mediasaker der våre forskere har en stemme. Hvilken kanal som velges avhenger av budskapet som skal formidles.

VEILEDERE

NKVTS har utviklet og har operativt ansvar for oppdatering, kvalitetssikring og vedlikehold av flere nettbaserte veiledere på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet samt Helse og omsorgsdepartementet. Overordnet skal veilederne øke kunnskapen og styrke handlingskompetansen til veilederens målgruppe.

- Veiviser om kjønnslemlestelse
- Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner - voldsveileder.no
- Veileder om kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. →

NKVTS-RAPPORTER

I 2023 ble det utgitt fire rapporter i NKVTS' rapportserie. Rapport nr. 3 2023, «Digitale seksuelle overgrep mot barn og unge – gjerningspersoner og fornærmede», ble imidlertid først lansert i januar 2024.

Rapporter:

- "Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen". (5505 nedlastinger i tillegg til 400 fysiske eksemplarer distribuert)
- "Skal vi snakke om psykisk helse: En pilotstudie av opplevd hjelpebehov og holdninger til psykisk helse hos Ukrainske flyktninger". (95 nedlastinger, ingen trykte eksemplarer)
- "Digitale seksuelle overgrep mot barn og unge – gjerningspersoner og fornærmede". (lansering i januar 2024, 232 nedlastinger og 100 fysiske eksemplarer distribuert)
- "Helse, livskvalitet og hverdagsliv i norske veteranfamilier". (138 nedlastinger i tillegg til 200 fysiske eksemplarer distribuert)

Flere eldre rapporter utmerker seg med jevnt gode nedlastningstall hvert år. Rapporten "Den dialogiske barne-samtalen: Hvordan snakke med barn om sensitive temaer" fra 2011 er stadig aktuell. Rapporten er ment som støtte for fagfolk som skal snakke med barn om temaer som er av følsom eller sensitiv karakter, som ulike typer vold, overgrep og omsorgssvikt. Videre er den 17 år gamle rapporten "Psykiatrisk og psykososialt arbeid med flyktninger" mye lest, noe som tyder på at informasjonen fortsatt er relevant.

FORMIDLING TIL MYNDIGHETER OG TJENESTEAPPARATET

Ansatte ved NKVTS holder i løpet av et år en rekke foredrag for myndigheter og tjenesteapparatet. Dette anses som en del av vårt samfunnsoppdrag og prioriteres så sant det er mulig. Oppdragene spenner fra enkle og korte introduksjoner til innlegg, debattdeltagelse, workshops, undervisning, rapportfremleggelse, høringer og taler. Blant de vi formidler mest til, er departement, direktorat, tjenester i kommunene og interesse- og brukerforeninger.

UNDERVISNING

I 2023 har forskere fra NKVTS vært veiledere på flere doktorgrader og masteroppgaver ved ulike universitet/høyskoler. Flere har undervist i NKVTS sine kjernetemaer på høyere utdanningsinstitusjoner som UiO, UIB, Oslo Met, samt ved Stockholms Universitet. NKVTS har flere ansatte som også er professor II ved UiO og underviser studenter der. /

RÅDGIVNING 2023

05

Foto: Shutterstock

I 2020 inngikk NKVTS en fireårig rammeavtale med Helsedirektoratet om rådgivning innen våre temaområder. I 2023 var avtalen på 5 mnok. Avtalen ble fornyet i 2023 med virkning fra 2024. En del av avtalen er forbeholdt rådgivning (som i 2023 var på 2.3 mnok). I 2023 bestilte Helsedirektoratet rådgivning på 10 oppdrag som utgjorde 1,9 mnok, det vil si 85 % av rammen for rådgivning.

25 medarbeidere har vært involvert i ett eller flere oppdrag. Av de tre temaområdene som er fastlagt i avtalen falt 80 % av oppdragene innenfor temaområde 1: Vold og traumatisk stress, og 20% av oppdragene innenfor temaområde 3: Psykososial oppfølging ved kriser, ulykker og katastrofer. Det var ingen oppdrag innenfor temaområde 2: Radikalisering og voldelig ekstremisme.

NKVTS fikk følgende oppdrag i 2023:

1. Kunnskapsoppsummering om vold og overgrep - lhbt+ befolkningen, 582 timer
2. Helseberedskapskonferansen - planlegging, innlegg og oppsummering, 115 timer
3. Årlig fagmøte og løpende konsultasjon om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og kjønnslemlestelse, 33 timer
4. Årlig fagdag om vold og overgrep i og for Helsedirektoratet, 55 timer
5. Råd om helsesatsing i barnevernet, 47 timer
6. Kunnskapsoppsummering om omsorgssvikt og tannhelse, 308 timer
7. Kunnskapsoppsummering om vold og SSA hos barn og unge med kognitiv funksjonsvariasjon, 375 timer
8. Innspill på utkast til rammeverk (arbeid mot SSA), 67 timer
9. Undervisning for Sex og samfunn, 14 timer

For øvrig bidrar NKVTS med løpende rådgivning innenfor vårt samfunnsoppdrag til flere departement og direktorat. /

